

Welvaarts cultuur en de Bijbel

Oscar Lohuis, Sola 5 Baptisten Conferentie 27 januari 2011

Introductie

Het welvaartsevangelie bestaat niet alleen maar in de extreme vorm, zoals wij die wel kennen onder de slogan: 'name it and claim it'. Het idee is dan dat in Christus ook gezondheid en genezing, succes en welvaart voor iedere christen in dit leven beschikbaar is. In geloof moet je er in gaan staan en er aanspraak op maken. Deze theologie lijkt mij aardig doorzichtig en daar is al door velen op gereageerd met een meer Bijbelse kijk op de zaak. Wat ik vanmorgen welvaartsevangelie noem gaat dieper.

“Als mensen God loslaten komt er altijd iets anders voor in de plaats.”

We noemen onze cultuur een welvaarts cultuur. We leven in een tijd van grote welvaart, hier in het Westen. Maar er is meer te zeggen over de huidige tijdgeest. Ik maak voor deze lezing o.a. gebruik van een aantal geschriften van David Wells, Professor of Theology at Gordon Conwell Theological Seminary. Een hoofdstuk van hem uit het boek *Here we stand, A Call from Confessing Evangelicals for a Modern Reformation*¹ heet: **Our dying culture**. Een ander artikel van hem uit 1996 heet **The Bleeding of the Evangelical Church**² De cultuur is stervende en de kerk is bloedende. Daarnaast heb ik de afgelopen tijd ook veel ander materiaal gelezen, en uit dat alles heb ik geprobeerd de belangrijkste aspecten van onze cultuur, en de invloed daarvan op de kerk, te destilleren. Eerst wil ik een aantal kenmerken noemen van onze huidige cultuur. Daarna wil ik laten zien hoe deze de kerk en de evangelieprediking hebben beïnvloed. Ten slotte wil ik ingaan op de vraag: Welke kant moeten wij opgaan?

I. Een beschrijving van onze huidige cultuur

Geen moreel kompas

Negentig procent van de Amerikanen gelooft dat Amerika steeds dieper in moreel verval komt. Uit de statistieken blijkt dat er een enorme toename is van misdaad en geweld, kinderen die geboren worden uit niet-getrouwde ouders, abortus, tiener-zelfmoord en echtscheiding. Stelen, liegen, overspel plegen, drugs gebruik en belastingontduiking zijn aan de orde van de dag. En de porno-industrie bloeit als nooit tevoren. Het dieper liggende probleem is dat mensen in onze samenleving zitten ZONDER EEN OBJECTIEF MOREEL KOMPAS. Vroeger gaven de Heilige Schrift, de Bijbel, religieuze vooraanstaande leiders en het politiek systeem mensen wetten, maar nu hebben deze invloeden voor de meesten hun betekenis verloren, hun betekenis voor een gezond besef van goed en kwaad.

In vroegere tijden was er veel meer een stelsel van geloof en waarden en normen, waar de overgrote meerderheid van de gemeenschap mee instemde. Maar dat is nu niet meer zo. Te midden van alle overvloed aan technologische ontwikkeling en vooruitgang, heeft wat *waar is en wat rechtvaardig is* geen grip meer op de samenleving. Die deugden vormen het leven niet meer. In onze cultuur, zegt Wells, is het morele centrum verdwenen. Het verlies van het morele centrum ligt ten grondslag aan het uiteenvallen van de samenleving. Omdat we niet meer in absolute normen en waarden geloven, in absolute waarheid geloven, zijn we niet meer in staat om over Goed en Kwaad te spreken.

Het wegvallen van het morele centrum, of het voortdurende en voortschrijdende verval van morele normen gaat gelijk op met het in toenemende mate in beslag genomen worden door materiële en sensuele bevrediging. Het verlies van het gericht zijn op de moraal, op normen en waarden, op wat goed en deugdelijk en waar is, is veroorzaakt door het verdwijnen van God, of beter gezegd: het uit het oog verliezen van God.

Voorzienigheid is vervangen door kans en mogelijkheden (denk aan het voorbehoud van Jacobus).

Conformereren aan een absolute morele norm is vervangen door zelfbelang.

God is dus vervangen door welvaart (fortuin) en door genot (persoonlijke bevrediging).

Als mensen God loslaten komt er altijd iets anders voor in de plaats. Tim Keller laat dat in zijn boek *Namaakgoden*³ heel duidelijk zien. Ik citeer uit het hoofdstuk in dit boek waarin hij de plaats van liefde, romantiek en seksualiteit in onze samenleving schetst:

"Ernest Becker, die de Pulitzerprijs kreeg voor zijn boek *The Denial of Death* (1973), behandelt de verschillende manieren waarop gesecculariseerde mensen zijn omgegaan met het verlies van hun geloof in God. Hoe bezorgen we onszelf een ervaring van betekenis voor ons leven nu wij menen dat we toevallig bestaan en niet met enig doel geschapen zijn? Een van de belangrijkste manieren noemt Becker 'apocalyptische romantiek'. Van seks en romantiek verwachten we de transcendentie en de zin-ervaring die we vroeger kregen van het geloof in God. Sprekend over de moderne gesecculariseerde mens zegt hij: 'Hij moest zich nog steeds heroïsch voelen, weten dat zijn leven in het wereldbestel meetelde....Hoe moest hij dit bewerken als hij God niet meer had? Een van de eerste mogelijkheden die in hem opkwamen was...de 'romantische oplossing'....De verheerlijking van zichzelf, die hij in zijn meest intieme aard nodig had zocht hij nu in de liefdespartner. De liefdespartner wordt het goddelijke ideaal waarin men levensvervulling kan vinden....Wat willen we tenslotte als we de liefdespartner tot de positie van God verheffen? We willen verlossing - en niets minder".⁴

Waarom gaan de meeste popliedjes over de liefde, de romantiek en seks? Waarom is het ontstaan van een liefdesrelatie door het verhaal van bijna alle speelfilms heen verweven? Waarom zijn onze tijd de contactadvertenties en de datingsites zo populair? Waarom trekt het programma *Boer zoekt vrouw* meer dan 5 miljoen kijkers in Nederland? Omdat er altijd iets anders in de plaats moet komen voor de leegte die ontstaat wanneer mensen God loslaten. In dit alles gaat het om meer dan een lichamelijke of een emotionele behoefte. Het is een geestelijke kwestie.

Individualisme

Dit is het nieuwe heidendom, waarin mensen in beslag worden genomen door materiële en zintuiglijke bevrediging. Er zijn steeds sterkere onderstromen van heidendom in onze samenleving,

waarin het hoogste doel voor de mens wordt om het voor jezelf aangenaam te maken, ongeacht wat dat tot gevolg heeft voor de samenleving.

De mens raakt door het verlies van God op zichzelf gericht. Het spel Monopoly is een metafoor voor onze tijd. Alle elementen van het moderne leven: de markt (absolute en a-moreel), de hardheid en onvoorspelbaarheid van het leven, kansen en mogelijkheden grijpen, geen plaats voor barmhartigheid of deugden, geen compassie voor hen die alles verliezen, geen plaats, in feite, voor iemand anders, behalve mijzelf.

In zijn onbeperkte autonomie bepaalt ieder mens zijn eigen waarden. Precies om deze reden verliezen mensen het contact met de wereld om zich heen. We kunnen spreken van grote afname van sociaal kapitaal, verwaarlozing van zaken die te maken hebben met het verbonden zijn aan anderen. Er is over het algemeen veel minder toewijding aan de structuren die onze samenleving intact houden. Mensen willen zich niet meer binden, onafhankelijkheid is het streven van een ieder geworden.

Daarom hebben therapeuten het zo druk. Zij proberen de mensen te helpen weer betekenis aan hun leven te kunnen geven en weer een gevoel van verbondenheid met het leven te vinden. Mensen voelen zich niet meer verbonden met anderen en met het leven, vanwege de enorme individualisering. Maar de meeste therapeuten leggen toch weer de nadruk op het individu. Zij stimuleren de cliënt om zichzelf nog meer te ontplooiën, om zichzelf nog meer te verwezenlijken, om nog meer autonoom en onafhankelijk te worden. Terwijl de problemen daarmee begonnen zijn worden hele volksstammen door hulpverleners toch nog meer in die richting geduwd. De meeste hulpverleners stimuleren hun cliënten niet in de richting van het onderwerpen van het zelf aan morele wetten en verplichtingen, het zichzelf geven in dienstbaarheid en zelfopoffering en het zichzelf toewijden aan anderen en aan de gemeenschap. Opnieuw komen we hier uit bij het ontbreken van de moraal in het centrum, het morele centrum. Terwijl dat toch juist de dingen zijn waar mensen door geholpen zouden worden. De therapeut van nu kijkt naar het leven op een manier die over het algemeen vijandig is aan het oude idee van morele orde, het idee dat wij in een moreel universum leven. De nieuwe godsdienst is het werken aan jezelf. Psychologie is religie. De hulpverlening wordt bepaald door het wereldbeeld van de hulpverlener, door de heersende filosofie en tijdgeest, met zijn nadruk op het zelf en het individu.

Er moet ook hard aan het zelf worden gewerkt, want het begrip van onszelf als morele wezens is verdwenen. Dit vacuüm moet nu opgevuld worden met een andere kijk op de mens. Velen hebben een identiteitscrisis: "Als we geen morele wezens zijn, die staan in de Aanwezigheid van God en leven onder Zijn wet, wie zijn wij?" "Ik ben mijn genen". "Ik ben mijn seksuele oriëntatie". "Ik ben mijn verleden". "Ik ben mijn zelfbeeld". "Ik ben mijn persoonlijkheid". "Ik ben mijn ervaringen". "Ik ben wat ik heb". "Ik ben wat ik eet". "Ik ben wat ik doe". "Ik ben wat ik weet". "Ik ben wat ik beleef". Mensen weten niet meer wie ze zijn, omdat ze niet weten wie ze zijn voor God.

Dat het morele uit het centrum is verdwenen blijkt ook uit hoe de beroemdheid, de gevierde mens (celebrity) in de plaats van held is gekomen. Vorige week won een ruige, sterk getatoeëerde man de talentenjacht The Voice of Holland. In de aanloop naar de finale stond het nieuws er bol van. Een vrouwelijke commentator zei dat deze man vooral de vrouwelijke stemmers zo aansprak omdat hij zo ruig en zo ondeugend overkomt en een uitstraling heeft van "ik trek mij van niemand iets aan". Je kunt beroemd worden zonder dat je iets wezenlijks hebt bereikt, zelfs wanneer je symbool staat voor wat niet deugd. De held wordt onderscheiden voor wat hij heeft bereikt, de beroemdheid wordt onderscheiden door zijn imago of handelsmerk. De beroemdheid wordt gemaakt door de media, iemand krijgt een naam en is voortaan bekend alleen maar omdat hij of zij bekend is. Onze commerciële cultuur produceert beroemdheden. Een morele cultuur brengt helden voort. Karakter is vervangen door imago. Hoogstaand moreel karakter doet er niet toe, interesseert mensen niet, het commerciële heeft het morele vervangen. Het betreft een huwelijk tussen individualisme en wetteloosheid. Als we bijvoorbeeld stilstaan bij het ontstaan van de Verenigde Staten van Amerika. Amerika is, net als Nederland, als Protestantse natie tot groei en bloei gekomen. The Pilgrim Fathers waren over het algemeen van puriteinse afkomst. De Amerikaanse samenleving is groot geworden omdat zij is gefundeerd in Bijbelse, morele waarden en normen, onder leiding van mensen met groot karakter. Amerika is eeuwen lang een morele cultuur geweest, maar veranderd in rap tempo in een commerciële amusementscultuur. Daardoor wordt ook het 'wij'-gevoel van de gemeenschap vervangen door het eenzame 'ik'. Het oude wereldbeeld, waarin God regeert en bepaalt wat goed en kwaad is, is ernstig beschadigd en bij de meesten geheel verdwenen.

Nihilisme

Deze verandering van wereldbeeld heeft alles veranderd. Het heeft de betekenis van het sterven veranderd, immers de doden gaan nu nergens naartoe. Hoe vaak heeft u al een begrafenis meegemaakt waarbij er totaal geen hoop en verwachting kon worden uitgesproken? Het heeft ook de betekenis van het leven veranderd, want wat is immers de betekenis van het leven als God er niet is?

Samenvattend, dit zijn woorden die onze cultuur typeren:

succes-verering (beroemdheden worden vereerd)

pragmatisme (niet: is het verantwoord en juist, in overeenstemming met de leer? Maar: werkt het? Ook het pragmatisme komt voort uit het loslaten van het morele (goed en kwaad) in het centrum.

individualisme

romanticisme (de romantiek brengt verlossing)

sentimentaliteit (de beleving, het prikkelen van de zintuigen)

marktwerking, materialisme (materiële bevrediging geeft betekenis aan het leven)

showbizzcultuur (nadruk op entertainment en amusement)

nadruk op menselijke ontplooiing (op zoek naar identiteit)

Tot zo ver een analyse van de Westerse cultuur. Onze vermeende vrijheid heeft ons op de doodlopende weg van de wetteloosheid, het individualisme en het nihilisme gebracht. Wij hebben onze cultuur welvaartscultuur genoemd. Maar het is helemaal niet een cultuur waar de mens wel bij vaart. Onze cultuur is stervende!!!

II. De invloed van onze cultuur op de kerk

Het probleem is dat velen het probleem niet zien. Sommigen menen dat het met de kerk of met hun kerk erg goed gaat, vanwege de aantallen mensen, de budgetten, de gebouwen, de activiteiten en alle materialen die er geproduceerd worden.

Wat is het probleem? Volgens de Alliance of Confessing Evangelicals in Amerika is dit het probleem: We zijn werelds geworden. Terwijl er in de jaren '70 en '80 in de Evangelical world heel hard gewerkt is aan het beschrijven van de betrouwbaarheid en de onfeilbaarheid van het Woord van God, heeft er onderwijl een wegdrijven plaatsgevonden van de waarheden van de Bijbel en de historische theologie van de Kerk, waarin die waarheden zijn verwoord.

De doelstelling die de Alliance of Confessing Evangelicals heeft geformuleerd is als volgt:

De Alliantie van Belijdende Evangelikalen bestaat om de Kerk op te roepen om zich, te midden van onze stervende cultuur, te bekeren van haar wereldgelijkvormigheid, om opnieuw de waarheid van Gods Woord te ontdekken en belijden, net als de Hervormers deden, en er op toe te zien dat deze waarheid tot uitdrukking komt in de leer, de aanbidding en het leven.

Wij proberen het werk van God op een wereldse manier te doen, volgens de wereldse leer, wijsheid, methoden en agenda. De Bijbel en bijbelse theologie worden niet direct afgewezen, natuurlijk, maar ze worden vaak niet meer begrepen en wanneer zij wel worden begrepen hebben zij geen werkelijke invloed op het denken en doen en laten. Uit onderzoeken blijkt dat het evangelie waar de meeste evangelischen (evangelicals) in geloven deze boodschap is: God helpt ons om onszelf te helpen.

Verlossing is wanneer je tot een positief zelfbeeld bent gekomen. Verlossing betekent zelfaanvaarding, de vrijheid om jezelf te zijn en jezelf meer te kunnen verwezenlijken.

Het geloof helpt je om de juiste mentale houdingen aan te nemen, waardoor je jezelf beter kan ontwikkelen. Deze verwoording van het goede nieuws sluit naadloos aan bij wat we in onze huidige cultuur zien plaatsvinden. De link is makkelijk gelegd, het is één op één: zelfontplooiing in het postmodernisme, zelfontplooiing in het evangelie.

Het geloof, God Zelf, zal je helpen om meer succesvol in het leven te staan. Een meer vervuld, een meer waardevol, een meer gelukkig leven hier en nu, daar kan je God wel bij gebruiken. Je bent gek als je deze Hulp voor jezelf niet wil aannemen.

Ik hoorde deze week een gospelsong met als refrein: I'm waiting, until you open yourself for My love. Daar zit wel een kern van waarheid in, maar toch schetst het een beetje een zielige God. Hij houdt zo veel van je, laat Hem toch niet zo in de kou staan! In dat alles, in al die oneliners, waarin we proberen het evangelie te verwoorden, klinkt vaak een vooral op de mens gerichte boodschap door.

Weet je wel hoeveel er voor jou te verkrijgen is in het evangelie. Net als in de reclamefolders, die elke week in overvloed onze brievenbus binnenstromen, wordt keer op keer vermeld wat er door Jezus allemaal in de aanbieding is. De zegeningen worden in de etalage gezet en mensen worden getrokken om er naar te kijken en er van te nemen, om zodoende een beter leven te verkrijgen. Deze voorstelling van het evangelie is niet slechts een slap aftreksel van het evangelie. Het is een ander evangelie. Net als Paulus werkelijk boos werd over de verdraaiing van het evangelie door de Judaïsten, die de wet toevoegden aan de genade, moeten wij werkelijk boos worden over deze uitleg van de Bijbelse boodschap. We brengen het evangelie in de wereld alsof het een product is waar we voor moeten adverteren. Alsof we het evangelie kunnen vermarkten, als we het product maar zo goed mogelijk van zijn mooiste kanten laten zien. Maar we kunnen en mogen Christus niet verhandelen.

Niet alleen in onze cultuur, maar zelfs in de prediking van het evangelie ontbreekt te vaak het morele centrum. Er wordt niet veel gepreekt over zonde, over de strafwaardigheid van de mens, over het oordeel en al helemaal niet over de hel. Voor een evangelisatiedienst wordt meestal niet de toorn van God over het kwaad als thema gekozen. Omdat het oordeel wordt niet gepredikt komen de grote thema's van het kruis, de verlossing, de verzoening, de genoegdoening die aan het kruis plaatsvond, de vergelding jegens de zonde, het offer van Christus als onze Plaatsvervanger niet aan de orde. Daarom worden de belangrijkste thema's als de rechtvaardiging, de genade, de bekering en zelfs het geloof niet uit de doeken gedaan, zoals dat zou moeten. Het goede nieuws is dat wij door Jezus behouden worden van de toorn, van het oordeel, van de dood, die een straf is op de zonde. Het goede nieuws is dat wij behouden kunnen worden van het rechtvaardige oordeel dat over deze wereld zal komen. Dit alles heeft te maken met goed en kwaad, met overtreding van Gods wet, met afdwalen van Gods absolute normen. Het is een moreel en een juridisch verhaal. Maar wat blijft er over van het goede nieuws als je niet eerst het oordeel aankondigt? Dan blijft er vooral een op de mens gericht en op dit leven gerichte boodschap over, waarin het niet draait om de eeuwige glorie van God maar om het welbevinden van de mens. Het juridische wordt dan grotendeels vervangen door het relationele. In veel prediking klinkt vooral de zoete, relationele taal en te weinig de confronterende, juridische taal die Jezus en de apostelen ook brachten. Ook dit is te verklaren vanuit de ons omringende cultuur. Het sluit opnieuw naadloos aan.

Anderhalf jaar geleden preekte ik in de kerk in Haarlem waar ik bijna 30 jaar geleden tot persoonlijk geloof en bekering ben gekomen. Die gemeente is mij zeer dierbaar en ik heb heel veel te danken aan de voorgangers en leiders van toen. In die preek heb ik eerst heel duidelijk de zwarte achtergrond van de zonde, de strafwaardigheid en het oordeel gepreekt. Het hele evangelie is gebaseerd op het principe van rechtmatige vergelding. Als je dat niet preekt kan je niet

begrijpen wat er aan het kruis gebeurde. God kan niet anders dan de zonde straffen. Ik heb het oordeel aangekondigd en ervoer kracht en zalving tijdens de preek. Daarna heb ik met veel vreugde op gloedvolle wijze het werk van Christus aan het kruis gepredikt, dat Hij, in onze plaats, veroordeeld is. De liefde van God komt juist zo duidelijk naar voren wanneer je weet hebt van schuld en verlorenheid. Zoals gouden sieraden bij de juwelier tegen pikzwart fluweel worden geplaatst, waardoor het goud nog mooier blinkt en zichtbaar wordt, zo wordt Christus het meest verheerlijkt tegen de zwarte achtergrond van onze zonde en het oordeel dat wij verdienen. Aan het eind heb ik opgeroepen tot geloof in Christus en overgave aan Hem alleen. Velen waren diep geraakt en bijzonder bemoedigd. Echter, er was ook een hele groep die deze prediking niet kon horen. Met meerdere mensen heb ik er gesprekken of mailwisselingen over gehad, waarin zij duidelijk maakten dat deze boodschap niet het evangelie is waarin zij geloven en waar zij voor willen staan. Eén van hen zei tegen mij: jij brengt het juridisch, ik breng het relationeel. Maar kan dat? Kunnen we het evangelie brengen zonder het juridische uiteen te zetten? Is het dan nog de gezonde leer, waar Paulus van spreekt?

Vanwege het gebrek aan solide, bijbelse theologie zijn evangelischen ten prooi gevallen aan het pragmatisme en het consumentisme van deze tijd. De oproep om God te dienen en aanbidden is vervangen door het brengen van het evangelie als een product.

Door het therapeutische wereldbeeld zijn klassieke Christelijke termen zoals zonde en bekering en berouw vervangen door genezing, herstel (recovery) en vooruitgang. Zonde is 'niet functioneren' en behouden worden is 'weer je draai vinden'. Therapeutische technieken nemen de plaats in van Bijbels pastoraat. Heelheid wordt dan belangrijker dan heiligheid.

Moderne afgoden zoals succes, gezondheid, welvaart en zelfontplooiing worden ook in het evangelie als ultiem doel neergezet. Het is belangrijk dat wij deze afgoden bij onszelf onderscheiden en belijden hoezeer wij door de populaire cultuur zijn beïnvloed, zodat wij weer in verwondering van God, en God alleen, zullen komen staan. Hiervoor is het heel belangrijk dat wij de vijf grote leerstellingen van de Reformatie weer bestuderen, begrijpen, prediken en toepassen, de vijf Sola's: *Sola Scriptura*, *Sola Fide*, *Sola Gratia*, *Solus Christus* en *Soli Deo Gloria*.

Waaruit kunnen wij de teloorgang van de theologie in de kerk nog meer opmaken? Deze teloorgang van de theologie loopt hand in hand met het verdwijnen van het morele centrum in onze cultuur. Dat komt immers voort uit het loslaten van het geloof in absolute waarheid. De teloorgang van de theologie in de Kerk komt voort uit het loslaten van het geloof *in het belang van de waarheid*. De rechtzinnige kerken zeggen natuurlijk niet dat er geen waarheid is, maar toch wordt er veel minder aandacht besteed aan wat waarheid is, onder invloed van het relativisme van deze tijd. Het loslaten van absolute waarheid sijpelt ook de Kerk binnen. Intuïtie (ik voel me bij die gedachte wel lekker) neemt de plaats in van de waarheid. Het gaat vooral om wat het met mij, of met jou heeft gedaan. Je kunt niet praten over de waarheid maar wel over wat jij aan een bepaalde gedachte hebt gehad. De persoonlijke beleving verdringt de waarheid en komt vooraan te staan.

Voorgangers houden zich niet veel bezig met de inhoud van de aanbiddingsdienst en maken zich over het algemeen niet bezorgd om de leerstellige inhoud van de liederen. Terwijl juist door muziek en de inhoud van de liederen heel sterk de inhoud van het geloof van de gemiddelde kerkganger wordt bepaald.

Het geloof is te weinig gefundeerd in wat de apostel Paulus noemt de gezonde leer. David Wells zegt dat de Kerk meer wordt geleid door marketingmethodes dan door theologische overtuiging. De aanpassing aan de marketingcultuur bepaalt het karakter, het doel en het functioneren van de Kerk. Hoe verandert de kerk door de marketing strategie?

1. Aanpassing aan gevoelde noden of behoeften.

Waar mensen behoefte aan *voelen* is persoonlijk welzijn, maar waar mensen behoefte aan *hebben* is bekering, vergeving, vrijspraak en het kennen van God. Als de kerk zich gaat focussen op persoonlijk welzijn (welvaartsevangelie) gaat er iets mis. Sommige kerken beginnen hoe langer hoe meer hierin te voorzien. Maar in de Kerk is de consument niet vrij om te bepalen wat zijn noden zijn. God bepaalt zijn noden. Als we aan onszelf overgeleverd zouden zijn zouden we onze eigen nood niet begrijpen, omdat we rebels jegens God zijn.

Succes in deze wereld is niet gelijk aan de komst van het Koninkrijk van God. Dat sommige kerken succesvol zijn (lees: veel mensen trekken, grote gebouwen hebben en zeer actief zijn) wil niet zonder meer zeggen dat de zaak van Christus daarmee gediend is. In deze wereld is er veel dat vals en verkeerd is dat toch succes heeft. David Wells zegt: Een kerk, die waar is aan zichzelf, zal nooit een werelds succes zijn, een succes in de ogen van de wereld. Als het andere, het tegendraadse, het tegen de stroom in gaan er niet meer is, is de Kerk niet trouw aan haar roeping.

2. Waarin is het functioneren van de kerk nog meer veranderd door de marketing strategie? Wells wijst op een professionalisering van de bediening van de voorganger. In een tijd waarin de sociale status van de predikant/voorganger sterk is gedaald is de behoefte bij hem, om zichzelf als professionals te zien, sterk gestegen. Voorgangers worden aangezet om zichzelf als specialisten te zien, met speciale kennis en vaardigheden. Professionele mensen maken carrière. Voor het maken van carrière is planning en het maken van de juiste zetten nodig. Wanneer dit de kerk binnenkomt, en wanneer voorgangers op deze wijze over zichzelf beginnen te denken, dan mondt dat uit in een geest onder de voorgangers die buitengewoon schadelijk is voor Kerk. Wanneer predikanten ambitieus worden om carrière te maken, en daar naar beginnen te jagen, dan worden de aloude waarden, die in het verleden werden gezien als van essentieel belang voor de bediening, vervangen door nieuwe waarden. Geestelijk leven en theologie worden vervangen door leiding geven en management. Bijbelse prediking wordt vervangen door onderhoudende thematische voordrachten doorspekt met veel verhaaltjes en persoonlijke ervaring. Godvrezend karakter wordt vervangen door

een sterke, innemende persoonlijk en het werk van de bediening (gebed, herder en leraar zijn, het werk van de evangelist) wordt vervangen door de kunst van het opbouwen van een grote gemeente. Wells: Ik geloof dat dit allemaal ongelukkige veranderingen zijn.

We kunnen spreken van 'het verschrompelen van onze theologische identiteit'. Niet dat theologisch leerstellingen direct worden ontkent, maar zij hebben weinig invloed, zij worden niet op waarde geschat. De theologie doet er veel minder toe. In veel evangelische en baptisten-gemeenten wordt theologische doordenking nog steeds als onnodig en onbelangrijk beschouwd. Het gaat toch om Jezus? Wells vergelijkt het met een kind dat wel in het gezin is, maar verwaarloosd wordt. Onderzoek toont aan dat het verschrompelen van theologische identiteit (inzicht in het evangelie, de leer van de genade, zoals de Hervormers die in de 16e eeuw opnieuw hebben ontdekt) ertoe leidt dat God niet meer in het centrum komt te staan. Wells: God is nog wel een beetje aanwezig in de Kerk, maar zijn Aanwezigheid heeft verder geen consequenties voor het persoonlijke en kerkelijke leven. "God came to rest lightly and inconsequently upon the church". Dit is onze eigen evangelische privé versie van wat er in de samenleving aan de hand is. Velen zeggen in 'iets' of in God te geloven, maar niet in absolute waarheid, en dus heeft dit geloof in God geen bepalende, gezaghebbende invloed op het denken en leven. God is er wel maar heeft in feite niets te zeggen.

Er is veel meer ruimte gekomen voor vermaak dan voor het onderwijs. De showbizzcultuur doet ook zijn intrede in de kerk.

Woorden die onze cultuur typeren:

succes-verering (beroemdheden worden vereerd) → carrièredrang van voorgangers

pragmatisme (niet: is het verantwoord en juist, in overeenstemming met de leer, maar: werkt het?) → het gebruik van management technieken, psychologische en sociologische principes om de kerk op te bouwen.

Individualisme → de kerk als supermarkt, ieder stelt met zijn boodschappenwagentje zijn eigen geloof samen. Vrijblijvendheid.

romanticisme (de romantiek brengt verlossing) → Gods liefde prediken zonder zijn rechtvaardigheid en heiligheid ook te prediken. Het goede nieuws prediken zonder eerst het slechte nieuws te prediken.

sentimentaliteit (de beleving, het prikkelen van de zinnen) → nadruk op persoonlijke beleving

marktwerking → het evangelie aan de man brengen i.p.v. mensen oproepen om tot bekering te komen.

showbizzcultuur (nadruk op entertainment en amusement) → karakter van diensten verandert in deze richting.

nadruk op menselijke ontplooiing (op zoek naar identiteit) → verlossing is jezelf kunnen zijn.

III. Welke kant moeten wij opgaan?

Het zijn niet alleen donkere tijden, het is ook een tijd van ongekende mogelijkheden. Juist wanneer een samenleving diep is weggezakt in geestelijk en moreel verval, wordt de grond als het ware steeds meer vruchtbaar, komen mensen steeds meer open te staan voor verandering, voor een tegenovergestelde boodschap. Mensen staan open voor een alternatief. De velden zijn wit om te oogsten. Onze cultuur is rijp om het woord van God te horen. In wezen schreeuwt

onze cultuur om een duidelijk woord van God. Er is een alternatief dat onze cultuur nodig heeft te horen. Daarvoor moeten wij wel de moed vatten om een woord te brengen tot radicaal tegenovergesteld is aan de heersende cultuur.

Juist nu moeten we sterk en moedig zijn. Kruis dragen (in een welvaarts cultuur) is:

In plaats van het aanpassen van het Christelijke geloof aan de gevoelde behoeften van de consument moeten wij Gods Wet prediken als de enige standaard van ware gerechtigheid en het evangelie als de enige aankondiging van zaligmakende waarheid. Gewoon recht voor zijn raap, in alle scherpste, de wet prediken. Het woord van God moet snijden, moet hard zijn, moet als een hamer zijn dat stenen harten verbrijzeld. De kerk moet meer worden als de profeet Nathan, die tegen David zei, toen hij had gezondigd: Gij zijt die man! Opdat het bankroet van de eigen gerechtigheid naar voren komt en het verlossende woord van Christus kan worden gesproken.

Door de Schrift worden wij bepaald, niet bij wat wij zelf denken wat wij nodig hebben, maar bij wat onze werkelijke noden zijn. Alleen maar in het licht van Gods Waarheid kan de mens zichzelf begrijpen en zien waarin God heeft voorzien, om onze werkelijke nood te ledigen. Daarom moet de Bijbel worden gepredikt en onderwezen. Preken moeten uiteenzettingen zijn van de Bijbel en de bijbelse leer, die wij het beste als de leer van de genade kunnen bestempelen. Een prediker mag niet op de kansel (als die overigens nog bestaan) uiting geven aan zijn eigen opinies of ideeën, of de heersende gedachten van deze tijd, maar alleen maar aan de tijdloze waarheden van de Bijbel. We mogen niet voorbij gaan aan wat God heeft gegeven.

We moeten opnieuw ontdekken hoe genoegzaam het woord van God is. We moeten opnieuw leren erdoor gevoed en opgevoed te worden, erdoor terechtgewezen te worden, erdoor verbeterd te worden. Predikers moeten weer de moed zien te vinden om de waarheden van de Bijbel te prediken en de preken door de Bijbel te laten bepalen.

We moeten leren om weer veel meer een tegenovergesteld geluid te laten horen. De evangelische beweging is salonfähig geworden. De EO stond bekend als tegendraads, nu sluit zij hoe langer hoe meer aan bij de cultuur. Hijme Stoffels heeft gezegd: "Vroeger was het bij de EO 'wij tegenover de boze buitenwereld'. Nu staat de EO niet meer tegenover de cultuur maar in de cultuur en is zij op zoek naar openingen een aanknopingspunten. Het risico is dan dat je zelf gaat veranderen. Wie een brug slaat vanuit de eigen vesting naar de cultuur bevordert vooral het verkeer in de richting van de cultuur, niet zozeer omgekeerd. Want waarom zouden anderen op jou afkomen?"⁵

Deze week las ik in de krant over de (vrouwelijke) hoofdredacteur van het *Katholiek Nieuwsblad*, Mariska Orbán. Zij heeft eerder deze week getwitteerd: "Groen Links is laf, omdat die partij zich wel zorgen maakt over de meikevers, maar een discussie over abortus niet aandurft". Er volgde een lawine van berichten op Twitter, voor het overgrote deel gepikeerde, boze en beledigende reacties. Zij heeft inmiddels zulke vreselijk bedreigingen aan haar adres gekregen, dat zij niet meer alleen in het donker durft te fietsen. Toen iemand op haar autoraampje tikte deed zij van schrik alle deuren op slot, terwijl die man alleen maar iets over haar auto wilde zeggen.⁶ Deze katholieke vrouw heeft ten minste nog het lef om tegendraads te zijn, om tegen de stroom in een ander geluid te laten horen.

Ook wij moeten weer meer 'otherworldly' worden, weer meer de tegencultuur van het discipelschap leren kennen, ernaar leven en het verkondigen. Hijme Stoffels heeft gezegd: "De evangelische beweging was altijd ook een sterk *morele* beweging. Ferme standpunten werden ingenomen op het vlak van leven en dood, seksualiteit en gezin, individualisme en gemeenschap....Maar ik hoor het morele geluid de laatste tijd minder.... Het is gezapig geworden, de evangelische beweging normaliseert en verliest daarmee stootkracht." In diezelfde lezing heeft hij gezegd: "In toenemende mate komt de nadruk - ook bij evangelischen - te liggen op het prettige, zinvolle leven dat je als christen hier en nu met God kunt leiden, in plaats van dat de nadruk ligt op de zaligheid van het eeuwige leven of de verschrikkingen van de eeuwige ondergang. Een aangename boodschap, maar weinig spectaculair of tegendraads. Die kun je overal horen".⁷

Waar moeten we naar toe? We moeten de moed vatten om het tegendraadse Woord van God te verkondigen en bereid zijn het gevaar te lopen onze populariteit te verliezen.

Ook moeten we weer leren om te staan voor de Almachtige. Christen zijn betekent wandelen voor Gods aangezicht. Dat Hij niet er een beetje bij hoort, maar dat we werkelijk voor Hem leven, werken, dienen, en een voortdurend besef hebben van Zijn tegenwoordigheid. We hebben een nieuw zicht op de heiligheid van God nodig. De heiligheid van God hoort niet bij de omtrek van de bijbelse waarheid, maar staat in het middelpunt.

P.T. Forsyth heeft geschreven:

Zonde is spotten met de heiligheid van God

Genade is de reactie van de heiligheid van God op de zonde

Het kruis is de overwinning van de heiligheid van God

Het geloof is de aanbidding van de heiligheid van God.⁸

Wat we boven alles nodig hebben is dat God niet meer als een decoratie op ons kerkelijke leven functioneert, maar dat God werkelijk gezien, aanbeden en gehoorzaamd wordt. Wat de Kerk nodig heeft is dat zij vervuld wordt met de uitnemendheid van de kennis van God.

Laat ons terugkeren tot de Heere, ons verootmoedigen voor Hem, ons vernederen onder zijn machtige hand, dan zal Hij ons oprichten. Later we er naar jagen om Hem kennen, dan zal Hij tot ons komen als de late regen, die het dorstige land besproeit.

Conferentie Sola5 Baptisten 27 en 28 januari 2011

Locatie: Het Brandpunt, Doorn

Thema: Kruis dragen in een welvaarts cultuur

Lezing donderdagmorgen 27 januari 2011

Spreker: Ds. Oscar Lohuis

Thema: Welvaartsevangelie en de Bijbel

1 *Here we stand, A Call from Confessing Evangelicals for a Modern Reformation*. Alliance of Confessing Evangelicals, P&R Publishing Company, Phillipsburg, New Jersey, 1996.

2 *Reformed Witness*, Vol. IV, January 1996, Number 1, *The Bleeding of The Evangelical Church*, article by Dr. David Wells, from a pamphlet of the same name, copyrighted by *The Banner of Truth*.

3 Tim Keller, *Namaakgoden*, Uitgeverij Van Wijnen, Franeker, 2010.

4 Keller, p 43, 44.

5 Hijme Stoffels, *Tussen Alpha en Omega, De evangelische beweging op weg naar het einde*, Lezing Evangelische Alliantie, Driebergen, 3 juni 2002.

6 *Nederlands Dagblad*, 26 januari 2011, *Mariska Orbán mijdt donkere steegjes*, p 3.

7 Stoffels, zie voetnoot 5

8 Wells, *The Bleeding of the Evangelical Church*, p 5